

Mekong Watch

3F Aoki Building 1-12-11 Taito
Taito-ku, Tokyo 110-0016 Japan
E-mail: info@mekongwatch.org
Website: <http://www.mekongwatch.org>

3S Rivers Protection Network

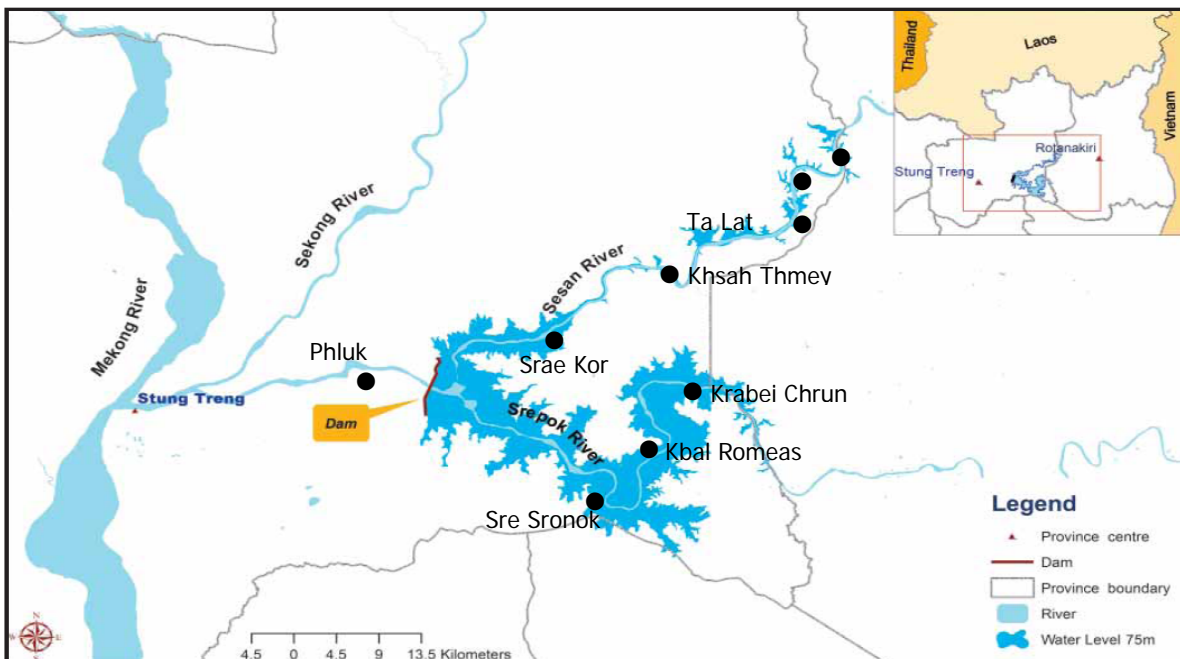
Okantuel Village
Bueng Kanseng Sangkat
Banlung, Ratanakiri, Cambodia
E-mail: info@3spn.org
Website: <http://www.3spn.org>

Thông tin về Dự án thủy điện hạ lưu Sê San 2, Đông Bắc Campuchia

Dự án thủy điện Hạ Sê San 2 (LS2) nằm trên sông Sê San, thuộc huyện Sê San, tỉnh Stung Treng, Campuchia, cách nơi hợp lưu với dòng sông Srepok 1,5km về phía hạ nguồn và cách nơi hai dòng sông hợp nhất với dòng chính sông Mekong 25km. Dự án được phê duyệt tại cuộc họp Chính phủ Campuchia vào tháng 11 năm 2012, mặc dù báo cáo Đánh giá Tác động Môi trường chưa đáp ứng các tiêu chuẩn quốc tế.

Mặc dù là thủy điện xây trên phụ lưu sông, nhưng nếu được xây dựng LS2 sẽ gây ra các tác động tiêu cực đáng kể đến nguồn lợi thủy sản và đa dạng sinh học của toàn bộ hạ lưu sông Mekong. Một nghiên cứu công bố năm 2012 trong Tuyển tập các Công trình nghiên cứu của Viện Hàn lâm Khoa học Quốc gia Hoa Kỳ đã cho rằng con đập sẽ làm giảm 9,3% trữ lượng cá toàn lưu vực, khiến hơn 50 loài cá bị tuyệt chủng. Các chuyên gia cũng cảnh báo rằng LS2 sẽ góp phần gây ra sự thay đổi chế độ thủy văn của sông Mekong và hồ Tonle Sap, cũng như làm giảm khoảng 6,0-8,0% dòng chảy phù sa. Đập này sẽ gây tác động mạnh nhất đối với trữ lượng cá trong số các dự án đập đã được lên kế hoạch xây dựng ở phụ lưu vùng hạ lưu sông Mekong. Tác động của đập được dự báo sẽ còn đi xa hơn về phía hạ lưu Đồng bằng sông Cửu Long ở Việt Nam và ngược lên thượng nguồn các nước Lào và Thái Lan.

Hàng chục ngàn người dân sống dọc theo sông Mekong, cũng như các chi lưu của nó, sẽ chịu các tác động tiêu cực đến sinh kế, an ninh lương thực và đời sống vì thủy điện LS2. Nhận thức được tác động tiêu cực của đập trong khu vực, tháng Sáu năm 2013 các nhà tài trợ quốc tế của Ủy ban sông Mekong (MRC) đã kêu gọi Chính phủ Hoàng gia Campuchia (RGC) thiết kế lại dự án và trình dự án theo quy trình tham vấn trước của MRC.

Bản đồ khu vực hồ chứa LS2 và những làng sống tại lưu vực sông (Vicheka 2012)

Thông tin cơ bản về LS2

Năng suất thiết kế: 400 MW

Chiều cao: 75m

Chiều dài: 6km

Dung tích hồ chứa: 33,560 ha

Chi phí dự kiến: 781 triệu đô Mỹ

Sông River đoạn quan làng Srae Kor năm 2013

LS2 là một dự án Xây dựng – Vận hành – Chuyển giao (BOT). Quá trình thi công dự án dự kiến sẽ hoàn thành trong năm năm. Sau 40 năm hoạt động, quyền sở hữu con đập sẽ được chuyển giao cho RGC. Theo công bố của chính phủ Campuchia, nguồn điện sản xuất ra sẽ được bán cho Công ty Điện lực Du Cambodge (EDC), nhưng dự kiến còn có thể xuất khẩu sang Việt Nam.

Đơn vị thi công: Công ty Thủy điện Hạ Sê San 2, là liên doanh giữa Công ty cổ phần Hoàng Gia Campuchia và Công ty Năng lượng Quốc tế Trung Quốc Hydrolancang với 90% cổ phần và Công ty Cổ phần EVN Quốc tế (EVNI), một công ty con của Tập đoàn Điện lực Việt Nam (EVN) với 10% cổ phần.

Nhà đầu tư: Vốn từ phía công ty Thủy điện Hạ Sê San 2 (30%) và nguồn vốn cho vay không được tiết lộ từ phía ngân hàng (70%), rất có thể là từ Trung Quốc.

Trình tự thời gian các sự kiện

Tháng 6 năm 2007: Ký kết biên bản ghi nhớ (MOU) Biên bản đã được ký giữa EVN và Bộ Công nghiệp, khoáng sản và năng lượng của Chính phủ Hoàng gia Campuchia (RGC), gọi tắt là (MIME). Công ty Điện lực Việt Nam (EVN) được ủy thác thực hiện nghiên cứu tính khả thi cho dự án.

Năm 2008-2009: Nghiên cứu khả thi được thực hiện bởi một công ty con của EVN, Công ty Tư vấn Xây dựng Điện Cổ phần số 1 (PECC1).

Tháng 1 đến tháng 6 năm 2008: EIA được thực hiện bởi các chuyên gia tư vấn chính của Campuchia (KCC).

Tháng 6 năm 2010: ĐTM của dự án được phê duyệt.

Tháng 4 năm 2011: Công ty Thủy điện Campuchia-Việt Nam, một liên doanh giữa Tập đoàn Hoàng gia (49%) và EVNI (51%), được thành lập như một nhà thầu của con đập. Sau đó đơn vị này được Tập đoàn Hoàng gia đổi tên thành Công ty TNHH Thủy điện Hạ Sê San 2 vào năm 2011.

Tháng 11 năm 2012: Dự án LS2 được phê duyệt tại nội các RGC. Một thỏa thuận chung cho xây dựng đập đã được ký kết giữa Tập đoàn Hoàng gia và Công ty Năng lượng Quốc tế Hydrolancang.

Tháng 2 năm 2013: Luật bảo lãnh Chính phủ thanh toán cho đập LS2 được sự chấp thuận của Quốc hội Campuchia.

Tháng 3 năm 2013: Một tờ báo địa phương đưa tin rằng Ang & Associates Lawyer Ltd, một công ty thuộc sở hữu của Tập đoàn Hoàng gia của Kith Meng, đã bắt đầu thi công làm sạch lòng hồ chứa.

Tác động môi trường và xã hội đối với cộng đồng địa phương Campuchia

Đập LS2 được xây dựng trên một vùng đất rất bằng phẳng, với chiều cao 75m và hồ chứa rộng 33.560 ha. Theo báo cáo Đánh giá Tác động Môi trường, dự án sẽ di dời 4.785 dân làng trong 1.059 hộ gia đình ở 7 ngôi làng của 4 xã. Một báo cáo công bố năm 2009 chỉ ra rằng tác động thượng nguồn có thể sẽ nghiêm trọng hơn nhiều so với dự tính trong báo cáo ĐTM, với ít nhất 78.000 người dân sống dọc sông Sê san và Srepok, tương đương với 87 làng dọc theo phụ lưu của hai con sông sẽ không thể tiếp cận với nguồn cá di cư. Các nghiên cứu tương tự cũng cho thấy hơn 22.000 người dân

ở hạ lưu LS2 sẽ chịu các tác động tiêu cực như sự thay đổi về chế độ thủy văn của con sông và chất lượng nước. Trái ngược với những đánh giá trên, những điều khoản mới được duyệt bởi RGC vào năm 2013 đã đánh giá thấp tác động tổng thể của LS2, cho rằng chưa đến 800 hộ gia đình ở 3 xã sẽ phải di dời và bồi thường.

Theo báo cáo ĐTM thì có sáu địa điểm được đề xuất bố trí chỗ ở cho người dân buộc phải di dời. Tuy nhiên, rất nhiều làng trong khu vực tái định cư lại nằm bên trong các khu bảo tồn, các khu tô nhượng đất. RGC đã thông báo rằng họ sẽ chuẩn bị các khu tái định cư, nhưng có những ý kiến quan ngại rằng các khu vực này quá xa nơi người dân đang sinh sống hiện tại và không phù hợp với việc trồng lúa hoặc trồng hoa màu. Thêm nữa là đến nay vẫn chưa có kế hoạch phục hồi sinh kế cho những cộng đồng sẽ mất đi quyền lợi khai thác thủy sản hoặc chịu tổn thất do các tác động khác của con đập.

Tính khả thi kinh tế

Các chuyên gia RGC hy vọng sẽ thu được 29,5 triệu USD mỗi năm nhờ vào việc đóng thuế khi LS2 đưa vào sản xuất điện. Tuy nhiên, khả năng sinh lợi của đập đang bị nghi ngờ, đặc biệt là trong bối cảnh gia tăng hạn hán do biến đổi khí hậu và thay đổi dòng chảy do hoạt động của các đập ở thượng nguồn. Hiện đã có rất nhiều đập được xây ở thượng nguồn sông Sê San tại Việt Nam và đang phải đối mặt với khó khăn trong việc sản xuất đủ mức điện. Hệ quả là LS2 sẽ chịu tác động từ việc lưu lượng dòng chảy giảm và sẽ không thể đáp ứng công suất 400 MW theo kế hoạch. Trong thực tế, báo cáo EIA ước tính rằng khả năng phát điện của LS2 sẽ giảm xuống mức 100MW trong mùa khô, khi nhu cầu năng lượng của Campuchia đang ở mức cao nhất.

Thiếu sự tham vấn cộng đồng

Các cộng đồng bị ảnh hưởng không được tham vấn đầy đủ hoặc được chia sẻ các thông tin cơ bản về dự án LS2 cũng như các chương trình tái định cư/ bồi thường. Người dân sống tại hạ lưu thủy điện LS2 đã không được thông báo cụ thể thời gian họ phải chuyển đi hoặc khả năng được cấp nơi ở mới, điều kiện cơ sở hạ tầng tại các khu tái định cư hoặc bất kỳ khoản bồi thường nào cho sự gián đoạn sinh kế của họ trong quá trình di dời.

Làng Srae Kor năm 2013

Trong tháng 11 năm 2012 và tháng 2 năm 2013, chính quyền địa phương đã tổ chức một cuộc họp tại các làng nằm trong khu vực hồ chứa. Theo người dân tham dự, các nhà chức trách đề xuất các lựa chọn khu tái định cư mới, trong đó có một khu vực dọc theo sông Sê Kong và giải thích rằng khoản bồi thường sẽ bao gồm đất ở và canh tác. Tuy nhiên, người dân khiếu nại rằng các thông tin vẫn còn mơ hồ và không đáng tin cậy vì phía chính quyền không đưa ra được thông tin chi tiết và các văn bản kèm theo.

Từng trải nghiệm các tác động tiêu cực về phía hạ lưu do các đập thủy điện của Việt Nam gây ra trong hơn một thập kỷ, cộng đồng dân cư sinh sống dọc theo sông Sê san và Srepok sông đã lên tiếng phản đối LS2 hơn năm năm qua, đồng thời yêu cầu các nhà đầu tư và RGC tổ chức tham vấn để thảo luận về một số các vấn đề chưa được giải quyết và xem xét lựa chọn năng lượng bền vững hơn để đáp ứng nhu cầu điện năng của đất nước.

Kiến nghị

- 1) Các nhà đầu tư và Chính phủ Hoàng Gia Campuchia nên nhận diện những tác động nghiêm trọng của dự án đối với tài nguyên thiên nhiên của sông Mekong, đặc biệt là các loài cá, sinh kế và an ninh lương thực của cộng đồng địa phương không chỉ ở quốc gia Campuchia mà còn trên toàn bộ lưu vực sông Mekong và nên xem xét lại dự án.
- 2) MRC và chính phủ Campuchia nên nhận diện tác động tiêu cực của LS2 trên toàn bộ lưu vực sông Mekong và cần nhắc dự án rằng dự án không chỉ như một con đập trên phụ lưu sông mà có tác động tương đương như một con đập dòng chính, và tuân theo quá trình tham vấn trước của MRC.
- 3) Tác động tiêu cực của dự án LS2 lên hệ sinh thái sông Mekong cũng như cuộc sống, sinh kế, và văn hóa của các cộng đồng địa phương/dân tộc thiểu số bản địa, đặc biệt là những người sinh sống dựa vào tài nguyên thiên nhiên, cần được đánh giá kỹ lưỡng hơn và cần nhắc so với lợi ích kinh tế của dự án. Những đánh giá này nên được nhìn nhận không chỉ với quốc gia Campuchia mà còn trên toàn bộ lưu vực sông Mekong.
- 4) Thông tin đầy đủ về dự án LS2 và kế hoạch tái định cư, bồi thường nên được công bố với cộng đồng địa phương, những người sẽ trực tiếp và gián tiếp chịu ảnh hưởng bởi dự án. Họ nên được tham vấn đầy đủ và quan điểm của họ cần được đưa vào quyết định cuối cùng.

Nguồn tham khảo

- Baird, Ian G. 2009. *Best Practices in Compensation and Resettlement for Large Dams: The Case of the Planned Lower Sesan 2 Hydropower Project in Northeastern Cambodia*. Phnom Penh, Cambodia: Rivers Coalition in Cambodia.
- Cambodia Daily. "Government Approves Dam on Lower Sesan," November 5, 2012.
<http://www.cambodiadaily.com/news/government-approves-dam-on-lower-sesan-5159/>
- Cambodia Daily. "Electricity Vietnam No Longer Involved in Lower Sesan 2 Dam," November 28, 2012.
<http://www.cambodiadaily.com/news/electricity-vietnam-no-longer-involved-in-lower-sesan-2-dam-6363/>
- Global Times. "Cambodian, Chinese Firms to Jointly Develop Hydropower Plant," November 26, 2012.
<http://www.globaltimes.cn/content/746551.shtml>
- Grimsditch, Marc. 2012. *3S Rivers Under Threat*. 3S Rivers Protection Network and International Rivers.
- International Rivers. "Lower Sesan 2 Dam," Accessed on July 11, 2013.
<http://www.internationalrivers.org/campaigns/lower-sesan-2-dam>
- International Rivers. "Cambodia's Lower Sesan 2 Dam's Draft Law Evades Costs and Concerns," Accessed on July 11, 2013.
<http://www.internationalrivers.org/resources/cambodia%E2%80%99s-lower-sesan-2-dam%E2%80%99s-draft-law-evades-costs-and-concerns-7825>
- Phnom Penh Post. "Lies, Threats at Dam Site," April 8, 2013.
<http://www.phnompenhpost.com/national/lies-threats-dam-site>
- Vicheka S. 2012. *Lower Sesan 2 Hydropower Dam: Current Livelihoods of Local Communities (A Baseline Study)*. Phnom Penh, Cambodia: The NGO Forum of Cambodia.
- Ziv, G., Baran, E., Nam, S., Rodríguez-Iturbe, I., and Levin, S. 2012. "Trading-off Fish Biodiversity, Food Security and Hydropower in the Mekong River Basin," *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*..
<http://www.pnas.org/content/109/15/5609.full.pdf+html>

(05 August 2013)